

ARAŞTIRMA MAKALESİ
RESEARCH ARTICLE
CBU-SBED, 2019, 6(4):215-221

Androgojik Yaklaşım ile Verilen Doğuma Hazırlık Eğitiminin Doğum ve Doğum Sonrası Sürece Etkisinin Değerlendirilmesi

Filiz Aslantekin Özçoban^{1*}, Özen Esra Karaman²

^{1*}Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, Balıkesir, Türkiye

²Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ebelik Bölümü, İstanbul, Türkiye
email:aslantekinfiliz@yahoo.com, esra_cicek83@hotmail.com

Orcid:0000-0002-0402-6959

Orcid:0000-0003-0978-5601

*Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Sorumlu Yazar: Filiz Aslantekin Özçoban

Gönderim Tarihi / Received: 01.02.2019

Kabul Tarihi / Accepted: 03.12.2019

DOI: 10.34087/cbusbed.520701

Öz

Amaç: Bu çalışmanın amacı kadınların aldıkları doğuma hazırlık eğitiminin doğum ve doğum sonrası süreçlerine etkisinin ve eğitimde androgojik yaklaşımın değerlendirilmesidir.

Yöntem: Çalışma tanımlayıcı tipte olup evrenini Marmara Bölgesinde bir ilin yetmiş dört bin nüfuslu bir ilçesinde son iki yılda gebe okuluna katılmış olan 250 gebe, örneklemini ise 6 haftalık doğuma hazırlık eğitimi tamamlayan 100 kadın oluşturdu. Veriler geliştirilen anket formu ile toplandı. Açık uçlu sorular gruplanarak ve nicel veriler SPSS programı ile yüzde ve korelasyon analiziyle değerlendirildi.

Bulgular: Araştırmaya katılan kadınların ortalama doğum sayısı 1.46'dı. Doğum şekillerine göre; %33'ü Doğal doğum, %15'i müdahaleli vajinal doğum, %30'u spinal anestezi ile %18'i genel anestezi ile sezaryen doğum yapmıştı. Kadınların %45'i doğum anına ilişkin gebelikte yaşadığı endişeyi doğumda hiç yaşamadığını belirtti. Gebelerin %80'inin nefes tekniklerini, %74'ünün masaj tekniklerini, %78'inin hareket serbestliğini kullandığı saptanmıştır. Gebelerin %70'i doğum anında, %16'sı ilk yarım saatte bebeği ile ilk temasta bulunduğunu, %35'inin ilk 6 ay sadece anne sütü verdiği belirlendi. Eğitimin yaklaşımının değerlendirilmesinde Knowles'in androgojik modelindeki benlik kavramına değer verme, deneyim paylaşımına fırsat verme, gereksinimlere odaklı, çözüm getirebilecek öğrenmeler sunma ve neden sonuç ilişkisi içinde bilgiyi yapılandırma başlıklarında değerlendirildi. Katılımcıların %99'unun eğitimden memnun olduğu saptandı. Katılımcıların ebelerle ilgili görüşleri ise %41'inin ilgi davrandığı, %15'inin ebelere karşı ön yargılarının yıkıldığı, %11'i ebelerin yetkilerinin genişletilmesi gerektiği ve %33 ebeliğin zor ve kutsal bir meslek olduğunu düşündüğünü ifade etti.

Sonuç: Gebe okulunda verilen doğum öncesi hazırlık eğitiminin doğum ve doğum sonrası süreçler üzerinde olumlu etkisinin olduğu saptandı.

Anahtar Kelimeler: Doğuma Hazırlık Eğitimi, Doğum, Doğum Sonrası, Yetişkin Eğitimi, Memnuniyet.

Abstract

Objective: The aim of this study was to evaluate the effects of the preparation of labor for women on the delivery and postnatal processes and the androgoic approach in education.

Materials and methods: The sample of the study consisted of 250 pregnant women who had attended the pregnant school in the last two years in a district of the province with a population of seventy-four thousand people in the Marmara Region. The data were collected with the questionnaire developed. The open-ended questions were grouped and the quantitative data were analyzed by SPSS program with percentage and correlation analysis.

Results: The mean number of births of women was 1.46. According to the type of birth; Natural birth, 15% interventional vaginal delivery, 30% spinal anesthesia and 18% of them had cesarean delivery by general anesthesia. 45% of the women stated that they did not have any worries about the birth at the birth. It was found that 80% of the pregnant women used breathing techniques, 74% used massage techniques and 78% used freedom of movement. 70% of the pregnant women were found at the time of delivery, 16% were in their first contact with their baby in the first half hour, and 35% were given breast milk only in the first 6 months. In the evaluation of the approach of education, it was evaluated in the içinde self-concept yapılandır of Knowles, giving the opportunity to share experience, focusing on the needs, presenting the solutions that can provide solutions, and structuring the information in the cause and effect relationship. 99% of the participants were satisfied with the education. The views of the participants

about the midwives were that 41% were interested, 15% had prejudice against the midwives, 11% said that midwives should be expanded and 33% said that midwifery was a difficult and sacred profession.

Conclusion: It was determined that the prenatal preparatory education given in the Pregnant School had a positive effect on the birth and postnatal processes.

Keywords: Childbirth Education, Birth, Postnatal, Adult Education, Satisfaction.

1. Giriş

Gebelik; fizyolojik birçok değişimle birlikte psikolojik ve sosyolojik boyutlarda da ortaya çıkan farklılıklara annenin adapte olmasının hem zaman aldığı hem de stres kaynağı olduğu önemli bir dönemdir. Özellikle ilk defa anne-baba olacak çiftlerde doğum ve doğum sonu dönemi içeren bu endişeler ve soru işaretleri kaygıya neden olmaktadır [1]. Bu dönemde yaygın biçimde karşılaşılabilen cevapsız sorular, gebelik ve doğum hakkında yetersiz bilgiler, yanlış anlaşılmalarda endişenin yanında tehlikeli sonuçlara da neden olabilmektedir [2]. Bu yolculukta korku, endişe, bilgi eksikliği ve baş edememe gibi birtakim engellerle karşılaşılabilmektedir. Bu sürecin aşılmasında en iyi ve doğru olan yol, gebelik dönemi boyunca yeterli eğitim ve doğum sırasında ise doğum desteği almaktan geçmektedir [1].

Tıbbi gereklilik yanında hukuki açıdan da gebelik ve doğum sürecini sağlıklı ve güven içerisinde geçirilmesi, nitelikli sağlık hizmeti alınabilmesi temel bir haktır ve bu hak, uluslararası anlaşmalarla da teminat altına alınmıştır [3]. Bu sözleşmelerden biri olan Barselona Anne Hakları Bildirgesi'ne göre, her kadının üreme sağlığı, gebelik, doğum ve yeni doğan bakımı konusunda yeterli eğitim ve bilgi alma hakkı vardır. Ebeler bu süreçte gebeye tıbbi bakım ve danışmanlık yapma, doğru bilgiye erişimini sağlama, davranış kazanmasında motive edici destek verme noktasında anahtar roledir. Doğum öncesi eğitim gebelik sürecine uyumu kolaylaştırır, anne ve fetus sağlığı olumlu etkiler, doğum ilişkin var olan bilgileri güncellenir, artar, bebek bakımı, annelik gibi yeni durumlara adapte olma, baş etme yeteneği gelişir [4, 5, 6, 7, 8]. Cochrane kanıtı dayalı veri tabanında yapılan sistematik bir inceleme, doğum öncesi eğitim ve doğum hazırlığının etkilerinin hala büyük ölçüde bilinmediğini ve önemi konusunda tartışmalı olduğunu ortaya koymuştur [9]. Eğitim alan gebelerin doğumda daha az ilaç kullanıldığı, daha az anksiyete yaşadıklarını ve daha az doğum sonu depresyon ortaya çıktığı, emzirmeye daha erken başladığı, daha uzun süre emzirmenin sürdürüldüğü ve etkin kontraseptif yöntem kullandığı belirlenmiştir [10]. Diğer taraftan doğma hazırlık eğitiminin doğum sırasında etkili olmadığı, müdahaleli doğumu arttırdığı saptanmıştır [11,12, 13]. Doğum üzerine tartışmaların yanı sıra gebelik ve postpartum dönem desteği üzerine tartışmasız fayda sağlamaktadır [13, 8, 14]. Ülkemizde son dönemde artan sezaryen oranlarını düşürmek için bir çare olacağı umuduyla da kamu sağlık kuruluşlarında önem verilen desteklenen bir hizmet olmuştur. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu tarafından yayınlanmış olan 2014/28 Sayılı Gebe Bilgilendirme Sınıfı Genelgesi" ile gebelere sunulan bilgilendirme ve danışmanlık hizmetlerinde etkin hizmet sunumu ve tüm ülkede standardın

sağlanması amaçlanmıştır. Bu birimlerde eğitilmiş personelin çalışmasına özen gösterilmiş, bu doğrultuda uygun nitelikte eğitimci yetiştirilmesi için eğitimci eğitimi düzenlenmiştir [15].

Doğuma hazırlık eğitimine gelen kadınlara androgojik yaklaşımla [yetişkin eğitimi ilkelerine uygun] eğitimin verilmesi çok önemlidir. Doğuma hazırlık sınıflarında yetişkinlerin ihtiyacına yönelik ve öğrenme özelliklerini dikkate alan bir yaklaşım gösterilmelidir. Zira yetişkin bireye pedagojik yaklaşım göstermek, kararların eğitici tarafından verildiği, kişilerin belirlenen bilgilerin pasif alıcısı, uygulayıcısı olduğu bir ortamda eğitim vermek rahatsız edecektir [16,17]. Yetişkin öğrenme sırasında benliğine saygı gösterilmesini, tercih ettiği gereksinim duyduğu bilgiyi almak ister, katılımcı olmak deneyim paylaşmak ister, hazır olduğunda, neden sonuç bağlamında, bütüncül yaklaşımla öğrenmek ister. Bu bağlamda yetişkin eğitim ilkelerinin uygulanması eğitimin etkinliğini güçlendirmektedir.

Bu çalışma gebe okulunda androgojik yaklaşımla verilen eğitimin, eğitim memnuniyeti ve doğum-doğum sonrası sürece etkisini değerlendirmek amacıyla yapıldı.

2.Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Etik Yönü Uygulamaya başlamadan önce, Balıkesir Üniversitesi etik kurulundan, 25107/2018 tarih 2018/142 sayılı izin alınmıştır. Araştırma Helsinki deklarasyonu prensiplerine uygun olarak yürütülmüştür. Katılımcılara araştırmanın amacı ve içeriği hakkında bilgi verilmiş ve katılımları için sözlü onayları alınmıştır. Verilerin doğru olarak elde edilebilmesi için isim ve her türlü kişisel bilginin gizli kalacağı açıklanmıştır.

Nitel ve Nicel yöntemlerin kullanıldığı tanımlayıcı tipte yürütülen bu araştırmanın evrenini Marmara Bölgesinde bir ilin yaklaşık 74 000 nüfuslu bir ilçesinde son iki yılda sağlık kuruluşundan doğuma hazırlık eğitimi alan 250 gebe, örneklemini ise doğuma hazırlık eğitimini tamamına katılan kadınlar oluşturdu. Örnekleme ulaşmada kartopu yöntemi kullanıldı. Kartopu zincirleme örnekleme yöntemi probleme ilişkin bilgi kaynağı olabilecek birey veya durumların saptanmasında etkili bir yöntemdir. Bu Kartopu Örnekleme Rassel olarak seçilen evrene dahil bir bireyle temas kurulmasının ardından, bu bireyin yardımıyla diğer bir bireyle görüşüp zincirleme olarak örnekleme oluşturma işlemidir yöntemde süreç "Bu konuda en çok bilgi sahibi kimler olabilir? Bu konuyla ilgili olarak kim veya kimlerle görüşmemi istersiniz?" sorularıyla başlar. Süreç ilerledikçe elde edilen isimler veya durumlar kartopu gibi büyümeye devam eder [18] Araştırmacılar tarafından öncelikle doğuma hazırlık

eğitimine katılan kişiler kayıtlardan tespit edilerek, ulaşılması m¼mk¼n olan annelere ulaşıldı. G¼r¼ř¼len annelerden diğer annelere telefon ile ulaşıldı ve g¼r¼řmede anketler dolduruldu. Anket doldurmaya g¼n¼ll¼ olarak kabul eden 100 anneye anket uygulandı.

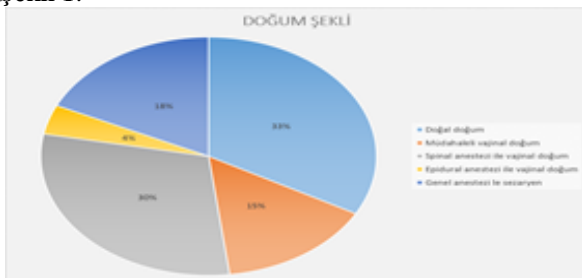
Literat¼r taraması yapılarak araştırmacılar tarafından geliştirilen 48 soruluk ankette, doğuma hazırlık eğitiminin doğum ve doğum sonu anne-bebek bakımına etkilerini değerlendiren soruların yanında eğitimin androgojik yaklaşıma uygunluğunu değerlendiren sorular yer aldı. Nicel verilerin yanısıra sorulardan 2 tanesi yarı yapılandırılmış olarak “Doğuma hazırlık sınıflarında neler ¼đrendiniz? belirtiniz”, “Bu kursa gelirken kursa gelmenizde zorlandığınız hususları belirtiniz.” şeklinde 1 tanesi “Bu eğitimi d¼zenleyen ebe eğitimcilerle tanışmanız ebelik mesleği hakkında g¼r¼řlerinizi nasıl etkiledi?” ifadesi ile açık uçlu olarak sorulmuştur. Verilerin analizinde SPSS 16 paket programı kullanıldı. Nicel verilerin analizinde veriler sayı ve y¼zde olarak değerlendirildi. Açık uçlu soruların cevapları ise iğerik analizi ve gruplandırıldı. Parametreler arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise korelasyon analizi yapıldı.

3. Bulgular

Araştırma kapsamına g¼n¼ll¼ katılmayı kabul eden 100 kadın alınmıştır. Katılımcıların yaş aralığı 21-43±4.34 arasındaydı. Katılımcıların eğitim durumları %15 ilkokul, %37 lise, %48 y¼ksek okul ve ¼zeriydi. Katılımcıların %67’si ev hanımı, %14’¼ memur, %6’sı işçi, %3’¼ ise diğer mesleklerdendi. Ekonomik durumlarına bakıldığında ise %70’inin gelir gidere denk, %16’sının gelir giderden az, %14’¼n¼n ise gelir giderden fazla olduğu saptandı.

Araştırmaya katılan kadınların %56’sının ilk gebeliği, %31’nin ikinci gebeliği olup ortalama doğum sayısı 1.46’dı. Kadınların %96’sı 36. gebelik hafta ve ¼zerinde doğum yapmıştı. Gebelerin doğumlarının geręekleřtiđi hastanelerin %58’i kamu hastanesi, %39’u ¼zel hastaneydi. Doğum hikayeleri alınan gebelerin %33’¼ doğal doğum, %15’i m¼dahaleli vajinal doğum, %4 epidural vajinal doğum, %30’u spinal anestezi ile %18’i ise genel anestezi ile sezaryen doğum yapmıştır. Genel bir ifade ile gebelerin %52’sinin vajinal yolla, %48’inin ise cerrahi yolla doğum yaptığı saptanmıştır. Sezaryen doğum şeklinin en ęok ¼zel hastanede geręekleřtiđi, ¼zel hastanede doğum yapanları %59’u sezaryen ile doğum yaparken, devlet hastanesinde doğum yapanların %60’ının vajinal yolla doğum yaptığı saptanmıştır.

şekil 1:

Kadınların %88’i doğum refakatęisi ile eğitimde ¼đrendiđi bilgileri paylaştığını, %74’¼ refakatęinin nasıl destekte bulunması gerektiğini konuştuğu, %95’i refakatęisinin ise destek olduğunu belirtmiştir. Kadınların %45’i doğum anına ilişkin gebelikte yaşadığı endişeyi doğumda hiç yaşamadığını ifade etti. Kendi doğumlarında kadınların %80’inin doğuma hazırlık sınıfında ¼đrendiđi nefes tekniklerini, %74’¼n¼n masaj tekniklerini, %78’inin hareket serbestliğini kullandığı saptandı. Kadınların %70’i doğum anında, %16’sının ilk yarım saatte bebeği ile ilk temasta bulunduğunu ifade etti.

Katılımcıların %35’inin ilk 6 ay sadece anne s¼t¼, %21 ise ilk 6 ay anne s¼t¼ ile birlikte mama ile de beslediğini belirtti. Doğuma hazırlık eğitiminin doğum sonu sağlık durumuna, gereksinimlerine ve emzirme ¼zerine olumlu etkisinin 10 puan ¼zerinden değerlendirilmesi istendi ve katılımcıların doğum sonu d¼nem için puan ortalaması 9.2, emzirme d¼nemi için ise 9.6 olduğu saptandı.

Androgojik yaklaşım ęeręevesinde verilen eğitimde benlik kavramı ilkesi bağlamında katılımcıların tamamı olgun bir insan olarak davranış g¼rd¼đ¼n¼ ve saygı g¼sterildiđini belirtirken, %98’i katılımlı demokratik bir eğitim olduğunu, s¼z hakkı aldığını, %99’u fikirlerinin değer bulunduğunu, %93’¼ eğitimde etkin bir rol aldığını ifade etti. Deneyim paylaşımı ilkesine g¼re %92’si tecr¼belerini anlattığını, gereksinimlere odaklı ¼đrenme ilkesine g¼re de %91’i ¼đrendiklerimi hemen yaşamında kullanabildiğini tamamı da yaşamda yardımcı olacak bilgileri ¼đrendiđini belirtti. Neden sonuç ilişkisi bağlamında %99’u eğitimle gebelik ve doğumla s¼reęleriyle ilgili sorunlarına ęöz¼m bulmak için geldiğini, tamamı da geldiği için memnun olduğu belirtti.

Katılımcıların %82’si kurstaki konuları yeterli bulunduğunu, %97’si doğum s¼reci, geręek doğum ağrısını ayırt etme, doğum korkusunu azaltma, doğum ağrısı ile baş etme hakkında bilgi edindiğini ifade etti. %97’si doğuma ilişkin cesareti artırmada ve korkularını azaltmada, bebek bakımı ve beslenmesi, doğum sonu bakım ve aile planlaması konularında fayda g¼rd¼klerini, %2’si bilgilerinin pekiştiğini belirtti.

Katılımcıların %23’¼ doğuma hazırlık sınıflarına katılımda zorluklar yaşadığını ifade etti. Katılımcıların zorlukları arasında %43,4 ¼ ulaşımda zorluklar yaşadığı için katılmakta zorlandığını, %30.4’¼ evdeki ęocukların bakımını ayarlama konusunda sıkıntı yaşadığını, %17.4’¼ boş zamanımı kurs için harcamak konusunda teredd¼t içinde olduğunu ifade etti (şekil 2). Ancak katılma zorluğu belirtilmesine rağmen katılımcıların %99’u eğitimden memnuniyet belirtirken, katılımcıların tamamı eğitimi bir başkasına tavsiye edeceğini belirtti.

Şekil 2:

Katılımcıların ebe eğitimciler hakkındaki görüşleri ise %41'i eğitimcilerin ilgili davrandığını, %15'i ebelere karşı ön yargılarının yıkıldığını, %11'i ebelerin yetkilerinin genişletilmesi gerektiğini ve %33 ebeliğin zor ve kutsal bir meslek olduğunu ifade etti (Şekil 3).

Şekil 3:

Doğuma hazırlık sınıflarına katılan gebelerin; doğum yapılan yer ile nefes egzersizleri kullanımı ($r: ,225^*$) ve doğum sonu kendi sağlığına katkı puanı ($r: ,048^*$) arasında ileri düzeyde anlamlı pozitif ilişki olduğu, doğum şekli ile nefes egzersizleri kullanımı ($r: -,132^{**}$), bebeğe ilk dokunma süresi ($r: -,017^{**}$) arasında ileri derecede anlamlı negatif ilişki, doğum sonu kendi sağlığına katkı puanı [$r: ,028^*$] arasında ileri düzeyde anlamlı pozitif ilişki olduğu belirlendi ($p<0,01$). Nefes egzersizleri kullanımı ile doğum sonrası kendi sağlığına katkı puanı ($r: -,319^{**}$) ile ileri düzeyde anlamlı pozitif ilişki ($p<0,05$), masaj teknik kullanımı, hareket serbestliği kullanımı ile doğum sonrası kendi sağlığına katkı puanı (sırasıyla $r: ,340^{**}$, $r: ,266^{**}$) arasında ise çok ileri düzeyde anlamlı pozitif ilişki olduğu belirlendi ($p<0,01$). (Tablo 1)

4. Tartışma

Çalışmada gebelerin %52'sinin vajinal yolla, %48'inin ise cerrahi yolla doğum yapmıştır. Gebelerin %33'ü doğal doğum, %15'i müdahaleli vajinal doğum, %4 epidural vajinal doğum, %30'u spinal anestezi ile %18'i ise genel anestezi ile sezaryen doğum yapmıştır. Yılmaz-Esencan ve arkadaşlarının [2018] çalışmasında kadınların %5'i doğal doğum, %45.6'sı epizyotomili vajinal doğum, %18.3'ü spinal anestezi ile %30'u ise genel aneztesi sezaryen doğum yapmıştır. Madhavanprabhakaran ve arkadaşlarının [2018] Hindistanda yaptığı randomize kontrollü çalışmada

Tablo 1: Korelasyon Analizi Bulguları

Korelasyon Analizi	1	2	3	4	5	6	7
r	r	r	r	r	r	r	r
Doğum yapılan yer	1	-.158	.225*	.136	.135	-.022	.048
Doğum şekli		1	-.132**	-.134	-.039	-.017**	.028*
Nefes egzersiz kullanımı			1	.673**	.579**	.181	-.319**
Masaj teknikleri kullanımı				1	.566**	.194	-.340**
Hareket serbestliği kullanımı					1	.232*	-.266**
Doğum sonu bebeğe ilk dokunma süresi						1	-.266**

*. P: 0.05

** P: 0.01

doğuma hazırlık eğitimlerinin doğum korkusu ve gebelik anksiyetesini azalttığı ve korku nedeniyle primipar gebelerin sezaryen tercihlerini düşürdüğü saptanmıştır. Başka bir çalışmada ise yapılandırılmış doğuma hazırlık eğitimi alan gebelerin %75'i, kontrol grubundaki gebelerin ise %56,3'ü normal doğum yapmıştır [20]. Rouhe ve arkadaşları [2012] yüksek doğum korkusu olan gebelerde doğuma hazırlık eğitimi ve terapi desteğinin normal doğumu sıklığını arttırdığını göstermiştir. Literatürde olumlu etki gösterdiğini ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır [22; 23].

Buna karşın Montgomery ve arkadaşları [2007] çalışmalarında uyguladıkları gebe eğitimi ve destek programlarının normal doğum oranlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık oluşturmadığı saptanmıştır. Çalışmada da doğal doğum ve vajinal doğum oranlarının yüksek olması doğuma hazırlık eğitiminin etkisi olarak değerlendirilmiştir.

Sezaryen doğum şeklinin en çok özel hastanede gerçekleştiği, özel hastanede doğum yapanları %59'u sezaryen ile doğum yaparken, devlet hastanesinde doğum yapanların %60'ının vajinal yolla doğum yaptığı saptandı. İstanbul'da yapılan bir çalışmada kadınların %53,6'sını özel hastanede doğum yaptığı ve bu doğumlarda sezaryen oranının devlet hastanesine göre daha yüksek olduğu saptanmış, doğum yeri ve doğum şekli arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirtilmiştir [1]. Bir başka çalışmada özel hastanede doğumu yapan kadınların devlet hastanesinde doğum yapan kadınlara göre 3,96 kat daha fazla sezaryen doğum yaptıkları bulunmuştur [20].

Kadınların %88'i doğum refakatçisi ile eğitimde öğrendiği bilgileri paylaştığını, %74'ü refakatçinin nasıl destekte bulunması gerektiğini konuştuğu, %95'i refakatçisinin ise destek olduğunu belirtmiştir. Timur ve Hotun-Şahin'in çalışmasında gebelerin % 25.5'i doğum eylemi sırasında destek olacak birini istemediğini, en çok da (% 42.9) utandıkları için istemediklerini ifade etmişlerdir. Kadınların % 74.5'i doğum eyleminde destek olacak birini istediğini, % 57.4'ü doğumdan korktuğu için destek olacak birine ihtiyaç duyduğunu belirtmiştir. Ancak çalışmada gebelerin 75.2'si sosyal destek almadığını, sosyal desteği iyi olan kadınların doğum deneyiminin daha olumlu olarak

değerlendirdikleri saptanmıştır. Lavender ve arkadaşları [1999] kadınların doğum deneyimlerinde destek almasının özellikle de sağlık personeli ve eş desteğinin doğumu olumlu değerlendirmelerini sağladığı belirtmektedir. Yılmaz-Esencan ve arkadaşları çalışmasında katılımcıların, %58.9'u ise doğum desteği olmadığını ifade etmiştir. Çalışmada gebelerin refakat desteği alma oranı oldukça yüksek olup, doğuma hazırlık eğitiminde öğrenilen bilgilerin paylaşılması ile başarılı bir doğum desteği yaşandığı düşünülmektedir.

Kadınların %45'i doğum anına ilişkin gebelikte yaşadığı endişeyi doğumda hiç yaşamadığını, %80'inin doğuma hazırlık sınıfında öğrendiği nefes tekniklerini, %74'ünün masaj tekniklerini, %78'inin hareket serbestliğini kullandığı belirtmiştir. Bir başka çalışmada gebeler ağrı ile baş etmede %28.3'ü nefes egzersizlerini kullandığını belirtirken %0.6'sı ise duş almayı seçtiğini belirtmiştir. Hastanelerin şartlarının uygun olmaması nedeniyle ağrıyla baş etme yöntemi seçeneklerinin bilinmesine rağmen uygulamada kısıtlandığı ve seçeneklerin azaldığı belirlenmiştir. Gönenç ve

Çalbayram çalışmasında kadınların %52.5'i gebeliğinde doğum korkusu yaşadığını ve bunların tamamına yakını [%95,2'si] gebe okulundan aldığı bilgilerle bu korkuları ile baş edebildiğini ifade etmiştir. Subaşı ve ark. [2013] yaptıkları çalışmada doğum öncesi eğitimin, son trimestirdaki gebelerde doğum korkularının, doğumla ilgili olumsuz düşüncelerinin azalmasına yardımcı olduğu belirtilmiştir. Bir başka deney kontrol çalışmasında eğitim alan grubun %48.1'i, kontrol grubunun ise %14.8'i doğum kasılması ile baş etme tekniği kullandığını iki grupta da en fazla 'yürüme/pozisyon değiştirme' (%100) tekniğinin kullanıldığı, solunum tekniklerinin %80 deney grubunda, kontrol grubunda ise %37.5 oranında kullanıldığı saptanmıştır. Kontrol grubunda iki teknik dışında baş etme tekniği kullanılmaz iken, deney grubunda doğum topu (%38.4), masaj (%30.7) ve odaklanma/dikkat dağıtma (%15.3) teknikleri kullanılmıştır [29]. Doğuma hazırlık eğitimlerin kadınların doğum korkusunun tanımlanmasında ve korkusu ile yüzleşmesinde, baş etme becerisinin sağlanması anlamında da bir fırsat sunduğu gözlenmektedir.

Kadınların %70'i doğum anında, %16'sının ilk yarım saatte bebeği ile ilk temasta bulunduğunu ifade etti. Yapılan bir çalışmada doğum sonu kadınların %45.6 bebekleri ile ten tene temas (TTT) kurabildiğini %1.1'nin 16 dakikadan uzun, %32.8'inin ise 2-5 dakika sürdüğü belirlenmiştir. TTT tercih nedenleri sorgulandığında ise %12.2'si doğuma hazırlık eğitiminin etken olduğunu belirtmiştir [1]. Doğumun 3. Evresinde en erken dönemde anne-bebek etkileşimini başlatmak, bağlanmayı desteklemek için bebek doğrudan anneye verilerek ten teması ile emmesi sağlanmalıdır. Çalışmamamızda da büyük çoğunluğun

ten teması kurmuş olması eğitimde oluşan farkındalığın etkisinin olduğunu düşündürmektedir.

Katılımcıların %35'i bebeklerini ilk 6 ay sadece anne sütü, %21 ise ilk 6 ay anne sütü ve mama ile beslemişlerdir. Bir başka çalışmada ise doğuma hazırlık eğitimi alan kadınların %60'ı ilk 30 dakika içinde, %20'i ise ilk 1 saat içinde bebeği kucağına aldığını, %56'sı ilk 30 dakika içerisinde, %25.0 ise ilk 1 saat içinde emzirdiğini ifade etmiştir [27]. Güder'in çalışmasında eğitim alan annelerde, eğitim almayan annelere göre yenidoğanları ile ilk temaslarını daha erken gerçekleştirmiş ve daha erken emzirmiştir [29]. Ülkemizde bebeklerin % 58'i yaşamın ilk 2 ayında sadece anne sütü ile beslenmekte olup bu oran 4-5 aylara gelindiğinde %10'a kadar gerilemektedir [TNSA, 2013]. Çalışmada annelerin %56'sı ilk 6 ay anne sütü vermiş olup bu oran ülkemiz sonuçlarının üzerinde görünmektedir.

Doğuma hazırlık eğitiminin doğum sonu sağlık durumuna, gereksinimlerine ve emzirme üzerine olumlu etkisinin 10 puan üzerinden değerlendiren katılımcıların ortalama puanları doğum sonu dönem için 9.2, emzirme dönemi için ise 9.6 olarak saptanmıştır. Bu doğrultuda emzirme oranlarının ülkemiz ortalamasından yüksek olmasını doğuma hazırlık eğitiminin etkisi olarak değerlendirmek mümkündür.

Androgojik yaklaşıma dayalı verilen eğitimde katılımcıların tamamının olgun bir birey olarak davranıldığını, saygı gösterildiğini, katılım sağlama fırsatı verildiğini, söz hakkı aldığını ifade etmesi eğitimde bireylerin benlik kavramına değer verici tutumun memnun edici olduğunu göstermektedir. Katılımcıların tamama yakını tecrübe paylaşımı yaptığını, ihtiyaçlarına odaklı ve yaşamında hemen kullanabildiğini ve kullanabileceği bilgileri öğrendiğini belirtmesi de yetişkin eğitim ilkelerinin eğitimde tam olarak uygulandığını ve katılımcıları olumlu etkilediğini işaret etmektedir. Katılımcıların %99'u eğitimle gebelik ve doğumla süreçleriyle ilgili sorunlarına çözüm bulmak için geldiğini ve tamamı da eğitimden memnun olduğu belirtmektedir. Altıparmak ve Coşkun'un çalışmasında gebelerin doğuma hazırlık eğitim programından tümünün memnuniyetlerini belirttikleri, %68'inin çok memnun, %32'sinin memnun kaldıklarını ifade ettikleri saptanmış. Yapılan çalışmalarda gebelerin doğuma hazırlık eğitimine katılmaktan memnun kaldıkları belirtilmektedir [31, 32]. Bulgular literatür ile benzerlik göstermektedir. Çalışmadaki yarı yapılandırılmış "Doğuma hazırlık sınıflarında neler öğrendiniz? belirtiniz", sorusuna %97'si doğum süreci, gerçek doğum ağrısını ayırt etme, doğum korkusunu azaltma, doğum ağrısı ile baş etme hakkında bilgi edindiğini ifade etti. %97'si doğuma ilişkin cesareti artırmada ve korkularını azaltmada, bebek bakımı ve beslenmesi, doğum sonu bakım ve aile planlaması konularında fayda gördüklerini, %2'si bilgilerinin pekiştini ve %82'si kurstaki konuları

yeterli bulunduğunu ifade etti. Serçekuş'un [2010] çalışmasında doğuma hazırlık eğitiminin gebelik, doğum ve doğum sonrası dönem hakkında bir bilgi birikimi sağladığı görülmüştür. Eğitimin hamilelik, doğum, emzirme, annelik ve bebek bakımı üzerinde olumlu etkileri olabileceği ve aynı zamanda doğum korkusu üzerinde olumlu veya olumsuz etkileri olabileceği belirtilmiştir. Toksoy ve ark. [2016] çalışmasında İzmir'de bir yılda yürütülen tüm kamu doğuma hazırlık eğitimi sonuçlarına göre gebelik ile ilgili yeterli bilgi alma oranı %80,9, bebek bakımı ile ilgili yeterli bilgi alma oranı %73,3, gebe okulundan memnun kalma oranı %78,6, beklentiye cevap verme oranı %99,2, gebe okulunu tavsiye etme oranı %94,7 olarak saptanmıştır. Çalışma sonuçları literatürde belirtilenlerden çok daha yüksek olup, çalışma alanının farklı popülasyonlar ve eğitimciler ile eğitim ortamına bağlı olabileceğini düşündürmektedir.

Anketin nitel özellikteki yarı yapılandırılmış "Bu kursa gelirken kursa gelmeniz zorlandığınız hususları belirtiniz." şeklindeki sorunun değerlendirilmesinde katılımcıların yaklaşık beşte birinden fazlası katılımda zorluklar yaşadığını, %43,4 ü ulaşımda, %30,4'ü evdeki çocukların bakımını için destek bulamamasından, % 5 iş saatlerinden ve dolayı sıkıntı yaşadığını belirtmiştir.

"K12-Çalışıyor olduğum için doğum iznime ayrıldıktan sonra kursa katılabildim., son haftalarımı yakın olduğum için çabuk yoruldum"

"K38-Çalışma saatleri içinde olduğu için zorlandım" Serçekuş ve Mete'nin çalışmasında [2010] kadınların eğitime katılmama nedenleri; çalışma, eğitime gerek duymama, eşinin izin vermemesi, zamanının olmaması, eğitim yerinin uzak gelmesi, havanın sıcak olması, hastasına bakmak zorunda olma ve gelmek için yol parasının olmamasıdır. Bu çalışmada da katılım sağlamada benzerlik zorluklar ifade edilmiştir. Ancak katılma zorluğu belirtilmesine rağmen katılımcıların %99'unun eğitimden memnun olduğunu ve tamamının da eğitimi bir başkasına tavsiye edeceğini belirtmesi eğitimin olumlu bir çıktısı olarak değerlendirilmiştir.

"Bu eğitimi düzenleyen ebe eğitimcilerle tanışmanız ebelik mesleği hakkında görüşlerinizi nasıl etkiledi?" şeklindeki açık uçlu soruda katılımcıların ebe eğitimciler hakkındaki görüşleri %41'i eğitimcilerin ilgi davrandığını, %15'i ebelerle karşı ön yargılarının yıkıldığını, %11'i ebelerin yetkilerinin genişletilmesi gerektiğini ve %33 ebeliğin zor ve kutsal bir meslek olduğunu ifade etti. Bu bulgular eğitimin gebelerin ebeleri yakın iletişim kurma ve ebelik bakımını alma fırsatı bulduklarını, ebeliğe bakış açılarını olumlu etkilediğini düşündürmektedir.

"K11-Bizlere verdikleri değer, annelik kavramını çok güzel bir dille anlattılar. Karşımıza çıkacak sorunları nasıl yeneceğimizi öğrendik. Eğitimler süperdi."

K25-her konuyu yaşıyormuş gibi anlattılar. Söz hakkı verdiler. Egzersizleri yaptırıyorlar. Bizi rahatlatarak doğuma hazırladılar.

"K28-Ebeliğin zor ve sadece doğum anında değil öncesinde ve sonrasında da ele aldığını bir kez daha görerek öğrendim"

"K58Doğumu yapımı kişilerin anlattığı hikayelerde ebeler sert ve anlayışsızdı. Ama benim tanıdığım ebeler bu önyargıyı kırdı. Sağlık personelinin hepsinin bu şekilde güler yüzlü olması, sağlıklı doğumları artıracaktır"

"K76Bende ebe olma isteği uyandırdı diyebilirim"

5. Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın sonucunda gebelerin, androgojik eğitim yaklaşımı bileşenlerine dayanan doğuma hazırlık eğitimi almasının;

-Gebeliklerinde, doğumlarında ve sonrasında öğrendikleri bilgileri kullandıkları,

-Bu süreçler üzerinde olumlu etkisinin olduğu,

-Doğum anında korku ve endişelerinin azaldığı,

-Doğumda refakatçileri ile bilgi paylaşım onlardan memnun edici destek aldıkları,

-Büyük çoğunluğunun bebeği ile ilk temasını doğum anında gerçekleştirebildiği, emzirme için destekleyici olduğu,

-Doğum sonrası gereksinimlerin karşılanmasında anneleri memnun edici olduğu,

-Ebelik mesleğine bakış açısını olumlu etkilediği ve önyargılarının yıkılmasını sağladığı saptanmıştır

Çalışma sonuçlarına göre;

1.Doğuma hazırlık eğitimlerinin tüm gebelere ulaştırılmasını,

2.Eğitimlerin androgojik yaklaşımla, yetişkin öğrenme özelliklerinin temel alınması,

3.Doğum şeklinin belirlenmesinde ve gerçekleşmesinde gebenin fizyolojik süreci kadar, doğum ekibinin yaklaşımından etkilenen psikolojik süreç de önemlidir. Eğitim alan ebelerde oluşan doğum bilincine ve gücüne, doğumda kadının aktif olma ve doğal doğum yapma isteğine duyarlı, saygılı bir yaklaşım gösterilmesi yararlı olacaktır.

6. Kaynaklar:

1. Yılmaz-Esencan, T., Karabulut, Ö., Demir-Yıldırım, A., Ertuğrul-Abbasoğlu, D., Külek, H., Şimşek, Ç., ... Küreşir-Ünal, A. Doğuma Hazırlık Eğitimi Alan Gebelerin Doğum Şekli, İlk Emzirme Zamanı Ve Ten Tene Temas Tercihleri. 2018 FNJN Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi, 26[1], 31-43. 10.26650/FNJN.387192
2. T.L. King, M.C. Brucker, J.M. Kriebs, J.O. Fahey, C.L. Gegor, and H. Varney, Varney's Midwifery. [5th Ed]. United State of America: Jones and Bartlett Publishers 2015 p.682,795,813.
3. Karataş T, Mete S, Gebelikte Bulantı Kusma Sorunu Yaşama Durumu İle Sosyal Destek Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Dergisi 2012. 5 [2]: 47-52 [Elektronik dergi, <http://www.deuhyoedergi.org> Erişim Tarihi: 13.12.2018
4. Coşar, F. ve Demirci, N. Lamaze felsefesine dayalı doğuma hazırlık eğitiminin doğum algısı ve doğuma uyum sürecine etkisi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Enstitüsü Dergisi, 2012. 3[1], 18-30.
5. Delmore-Ko, P., Pancer, S. M., Hunsberger, B., & Pratt, M. Becoming a parent: The relation between prenatal expectations and postnatal experience. Journal of Family Psychology, 2000. 14[4], 625-640.

6. Kızılkaya-Beji, N, ve Dişsiz, M, Gebelik ve hemşirelik yaklaşımı. N. Kızılkaya-Beji [Ed.], Hemşire Ve Ebelere Yönelik Kadın Sağlığı Ve Hastalıkları İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi. s.294-300
7. Brixval, C.S., Axelsen, S.F Andersen, S.K., Due, P and Koushede, V. The effect of antenatal education in small classes on obstetric and psycho-social outcomes: a systematic review and meta-analysis protocol, *Systematic Review*, 2014, 13[3], 12.
8. İsbir, G.G. İnci, F. Önal H., and. Yıldız, P.D, The effects of antenatal education on fear of childbirth, maternal self-efficacy and posttraumatic stress disorder [PTSD] symptoms following childbirth: an experimental study, *Applied Nursing Research*. 2016, 227-232.
9. Gagnon, A, J, and Sandall, J, Individual or group antenatal education for childbirth or parenthood, or both [Review], *Cochrane Database of Systematic Reviews* 2011, Issue 3. Art. No. CD002869. DOI: 10.1002/14651858.CD002869.pub2
10. Okumuş H, Yenal K, Durgun Ozan Y, Öztürk E. Ülkemizde Doğuma Hazırlık Sınıflarına İlişkin Yapılan Bilimsel Çalışmalar: Literatür Derlemesi. *J Obstet Womens Health Dis Nurs -Special Topics* 2015; 1(1):33-35.
11. Montgomery, A.A., et al., Two decision aids for mode of delivery among women with previous caesarean section: randomised controlled trial. *BMJ*, 2007. 334 (7607): p. 1305.
12. Gao, L.L., et al., Evaluation of an interpersonal-psychotherapy-oriented childbirth education programme for Chinese first-time childbearing women: a randomised controlled trial. *Int J Nurs Stud*, 2010. 47[10]: p. 1208-16.
13. Soriano-Vidal FJ1, Vila-Candel R2, Soriano-Martín PJ3, Tejedor-Tornero A4, Castro-Sánchez E5. The Effect Of Prenatal Education Classes On The Birth Expectations Of Spanish Women. *Midwifery*. 2018 May; 2018, 60:41-47. doi: 10.1016/j.midw.2018.02.002. Epub 2018 Feb 8
14. Alioğulları, S. A., Esencan, T. Y., Ünal, A. ve Şimşek, Ç. Anne Sütünün Faydalarını Ve Emzirme Tekniklerini İçeren Görsel Mesaj İçerikli Broşür İle Annelere Verilen Eğitimin Etkinliğinin Değerlendirilmesi. 2016 *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19[4], 252-260.
15. Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, (THSK) Kadın ve Üreme Sağlığı Daire Başkanlığı. 2017. Gebe bilgilendirme sınıfı sağlık personeline yönelik. <http://yeni.thsk.gov.tr/kadinuremesikca-sorulan-sorular/1638-kadinureme-gebebilgilendirme-sinifi-saglik-personeline-yonelik.html> ErişimT:12.12.2018
16. Kurt G. Yetişkin eğitimi. Ankara, Nobel Yayıncılık, 2000; 65-66.
17. Sözen C. Hemşirelikte öğretim, Ankara, Palme Yayıncılık, 2003.
18. Baltacı,A., “Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri ve Örnek Hacmi Sorunsalı Üzerine Kavramsal Bir İnceleme” *Journal of Bitlis Eren University Institute of Social Sciences* 2018 Cilt/Volume: 7, Sayı/Number:1.
19. Madhavanprabhakaran,G.K., and Sheila D’Souza, M. and Nairy, K. Effectiveness of Childbirth Education on Nulliparous Women’s Knowledge of Childbirth Preparation, Pregnancy Anxiety and Pregnancy Outcomes. *Nurs Midwifery Stud*, 2017 6 [1], 32526.
20. Til , A., Yapılandırılmış doğuma hazırlık eğitiminin doğum tercihleri üzerine etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2018, Pamukkale ÜniversitesinTıp Fakültesi / Halk Sağlığı Anabilim Dalı
21. Rouhe, H., Salmela-Aro, K, Toivanen, R, Tokola, M, Halmesmaki, E, Saisto, T., Obstetric outcome after intervention for severe fear of childbirth in nulliparous women randomised trial. *BJOG*, 2013. 120[1]: p. 75-84.
22. Bastani, F., et al., A randomized controlled trial of the effects of applied relaxation training on reducing anxiety and perceived stress in pregnant women. *J Midwifery Womens Health*, 2005. 50(4): p. e36-40.
23. Jackson, D.J., et al., Outcomes, safety, and resource utilization in a collaborative care birth center program compared with traditional physicianbased perinatal care. *Am J Public Health*, 2003. 93(6): p. 999-1006.
24. Montgomery, A.A., et al., Two decision aids for mode of delivery among women with previous caesarean section: randomised controlled trial. *BMJ*, 2007. 334 (7607): p. 1305.
25. Timur, S., Hotun-Şahin, N., Kadınların Doğumda Sosyal Destek Tercihleri ve Deneyimleri 2010 HEMARGE 2010-
26. Lavender, T., Walkinshaw, S. A., Walton, I, A Prospective Study of Women’s Views of Factors Contributing to a Positive Birth Experience. *Midwifery*, 1999, 15 (1), 41-46.
27. Gönenç, İ. M., & Çakırer Çalbayram, N., Gebelerin, Gebe Okulu Programı Hakkındaki Görüşleri Ve Eğitim Sonrası Deneyimleri. *Journal of Human Sciences*, 2017 14(2), 1609-1620. doi:10.14687/jhs.v14i2.4424
28. Subaşı B, Özcan H, Pekçetin S, Göker B, Tunç S, Budak B. Doğum eğitiminin doğum kaygısı ve korkusu üzerine etkisi. *Selçuk Tıp Derg* 2013;29 (4):165-167.
29. Güder Sarpkaya, D., “Primipar Kadınlara Verilen Doğuma Hazırlık Eğitiminin Doğum Korkusuna ve Sonuçlarına Etkisi” K.K.T.C. Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. 2018
30. Altıparmak, S., & Coşkun, A, M, Doğum öncesi verilen eğitimin gebenin bilgi düzeyi ile memnuniyet durumuna etkisi. *Journal of Human Sciences*, 2016 13(2), 2610-2624.
31. İsbir, G.G., Serçekuş, P. ve Çoker, H. Doğuma hazırlık eğitiminin doğum deneyimi ve doğumdan memnuniyet üzerine etkisinin incelenmesi. *Türkiye Klinikleri J.2015, 1(1), 10-5.*
32. Güldür, A., Turgut, N., Çakmakçı, H., Şerbetçi, G., Keskin, Z., Yıldırım, F., “Gebe Okulunda Eğitim Alan Gebelerin Memnuniyet Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma” II. Ege G/Ebelik Ve Doğum Kongre Kitapçığı, 2016
33. Serçekuş P., Doğuma Hazırlık Sınıfı ve Bireysel Eğitimin Gebelik ve Postpartum Uyuma Etkisinin İncelenmesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Doktora Tezi, İzmir, 2010
34. Toksoy, S., Durmazoğlu, G., Serttaş, M., Bezirgan, S., Göçmen, F., Tatarlar, A., Bakıcı, S., Bayram, N., Horzum, A., Demir, S., Gebelerin Gebe Okulu Memnuniyet Durumlarının İncelenmesi II. Ege G/Ebelik Ve Doğum Kongre Kitapçığı, 2016 p95-96
35. Serçekuş P, Mete S, Nullipar Gebe Kadınların Doğum Öncesi Eğitime Katılmama Nedenleri, *Sted Dergisi*,2011, 20 (1):38-43.

<http://edergi.cbu.edu.tr/ojs/index.php/cbusbed> isimli yazarın CBU-SBED başlıklı eseri bu Creative Commons Alıntı-Gayriticari4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

